

**'N NUWE TAAL VIR 'N NUWE TYD –
VERSKUIWING IN DIE KOMMUNIKASIE VAN DIE
EVANGELIE BINNE 'N HEDENDAAGSE KONTEKS**

BAREND JACOBUS VAN TONDER

Voorgelê ter vervulling van die vereistes vir die graad

PhD PRAKTIESE TEOLOGIE

in die

FAKULTEIT TEOLOGIE

aan die

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA

**Promotor: Professor CJA Vos
Mede-promotor: Professor HJC Pieterse**

April 2010

**A NEW LANGUAGE FOR A NEW TIME –
SHIFT IN THE COMMUNICATION OF THE
GOSPEL IN A PRESENT-DAY CONTEXT**

BAREND JACOBUS VAN TONDER

Submitted in fulfillment of the requirements for the degree

PhD PRACTICAL THEOLOGY

in the

FACULTY OF THEOLOGY

at the

UNIVERSITY OF PRETORIA

**Promoter: Professor CJA Vos
Co-promoter: Professor HJC Pieterse**

April 2010

OPSOMMING

'N NUWE TAAL VIR 'N NUWE TYD – VERSKUIWING IN DIE KOMMUNIKASIE VAN DIE EVANGELIE BINNE 'N HEDENDAAGSE KONTEKS

Visuele kommunikasie vorm die basis van 'n prakties-teologiese literatuurstudie, waar ondersoek gedoen word na die invloed van die massamedia en die populêre kunste op die kommunikasie-arbeid van die hedendaagse prediking. Naas die geskrewe en gesproke taal word in die betrokke studie vir 'n nuwe definiëring van taal gepleit: die visuele taal as selfstandige taalkode binne die homiletiek.

Visuele taal is meer as blote literêre metafore wat die menslike verbeelding aangryp; eerder is dit die verskuiwing na 'n genre waar beeld as visuele metafoor die gelykwaardige funksie van die woord verrig. Sonder om die woord enigsins na 'n sekondêre posisie uit te skuif, word 'n pleidooi gelewer vir 'n harmonieuse wisselwerking waar woord en beeld komplementêrend op mekaar inwerk.

Hierdie visuele taalkode sal in die prediking as legitieme preekstyl naas die oratoriese preekstyl aangeleer moet word, in wat in hierdie studie as visuele prediking bekend sal staan. In visuele prediking, waar beeldende prediking met multi-sensoriese prediking gekombineer word, word die visuele beeld die primêre kommunikasie-eenheid.

In die betrokke studie is daar twee fokusse:

- 'n Prakties-teologiese fundering van hierdie nuwe visuele taal en veral visuele prediking binne 'n visueel-gedrewe konteks.
- Opstel van prakties-teologiese riglyne vir die implementering van visuele prediking binne die hedendaagse erediens.

SUMMARY

A NEW LANGUAGE FOR A NEW TIME – SHIFT IN THE COMMUNICATION OF THE GOSPEL IN A PRESENT-DAY CONTEXT

Visual communication forms the basis of a practical-theological literature study, where the influence of the mass media and the popular arts on the communication toil of present-day preaching is investigated. Alongside of the written and spoken language, this study is a plea for the new defining of language: the visual language as an independent language code within homiletics.

Visual language is more than only literary metaphors which grips the human imagination; rather it is the shift to a genre where image as a visual metaphor performs an equally similar task to the word. Without moving the word to a secondary position, an argument is made for a harmonious interplay where word and image can work complementary to each other.

This visual language code should be learned as a legitimate style of preaching besides the oratorical preaching style, which will be known in this study as visual preaching. In visual preaching, where image preaching and multi-sensory preaching are combined, the visual image will become the primary communication unit.

In this study there are two focuses:

- A Practical-theological foundation of this new visual language and especially visual preaching within a visual-driven context.
- A composition of practical-theological guidelines for the implementing of visual preaching within the present-day church service.

Regarding the first focus of the study, theological reflection surrounding the understanding of the second commandment with regards to image within the liturgy and especially homiletics, as well as the dualistic perspective of the church in the past is done, while a theology of incarnation, creation, ‘Imago Dei’ and the Word is established in order to create a solid basis for visual preaching.

Combined herewith, there is also a look at the influence of the visual media and communication on the visual generation, namely Generation X, Y and Z, with specific focus on the postmodern context in which these three generations function. Following this, a new practical-theological perspective on the human imagination, human emotion, human creativity, the visual narrator, transcendence, participation, multi-sensory communication and visual presentation opens the way for effective visual preaching.

Regarding the second focus of the study, five categories surrounding visual images can be distinguished: *graphic images* – pictures, statues, artistic designs and photos; *optical images* – mirror images and light projections; *perceptual images* – sensory data, theatre props, illustrative aids; *imaginary images* – dreams, memories, ideas and imagination; *verbal images* – metaphors, analogies and narratives. For the purpose of this study the focus is mainly on the first category: graphic and visual images, also including visual presentations as it pertains to the performing arts like drama, dance and mime, as well as the usage of visual illustrations.

In conclusion, practical guidelines accompanied by concrete sermons within the three categories of visual preaching as it is suggested in this study, namely the *visual image sermon*, which concentrates on visual images on a flat surface or screen, the *visual presentation sermon*, which accomodates visual methaphores as it is presented by the visual arts and illustrations on a stage in the liturgical area,

and the *visual imagination sermon*, which interacts with the human imagination by the use of visual methaphorical language, are submitted.

SLEUTELTERME

Visuele taal

Visuele sig-metafoor

Visuele denkbeeld-metafoor

Visuele beeld-metafoor

Visuele prediking

Visuele beeld

Multi-sensoriese prediking

Visuele geletterdheid

Trialogiese prediking

Kategorieë van visuele preke

Visuele beeldpreek

Visuele uitbeeldingspreek

Visuele verbeeldingspreek

INHOUDSOPGAWE

OPSOMMING	i
SUMMARY	ii
SLEUTELTERME	v
INHOUDSOPGAWE	vi
HOOFSTUK EEN:	
BEGRONDING VAN DIE BETROKKE STUDIE	1
1.1 Agtergrond van hierdie studie	1
1.2 Probleemstelling van hierdie studie	4
1.3 Sentrale teoretiese argument van hierdie studie	8
1.4 Doel van hierdie studie	9
1.5 Prakties-teologiese konsepsualisering van hierdie studie	12
1.6 Metodiek van hierdie studie	15
1.7 Uiteensetting van hierdie studie	15
1.8 Titel van hierdie studie	17
HOOFSTUK TWEE:	
TEOLOGIESE BEGRONDING VAN DIE PREDIKING	18
2.1 Inleiding	18
2.2 Prediking en die teologiese wetenskapsbeoefening	19
2.3 Prediking en die Woord van God	28
2.4 Prediking en 'n prakties-teologiese Pneumatologie	40

2.5	Prediking en 'n prakties-teologiese antropologie	45
2.6	Prediking as 'n kommunikatiewe geloofshandeling	50
2.7	Prediking as hermeneutiese geloofshandeling	65
2.8	Prediking as woord en taal	73
2.9	Samevatting	88

HOOFSUK DRIE:

TEOLOGIESE FUNDERING VIR DIE VISUELE

KOMMUNIKASIETAAL **89**

3.1	Inleiding	89
3.2	Historiese verloop van die spanning tussen woord en beeld in die kerk	90
3.3	Teologiese motiewe vir die spanning tussen woord en beeld in die kerk	97
3.3.1	'n Teologies-verantwoorde verstaan van die tweede gebod	97
3.3.2	'n Teologies-verantwoorde verstaan van die dualisme	101
3.4	'n Teologiese fundering vir 'n kommunikasiemetodiek waar op beeld gefokus word	109
3.4.1	Die inkarnasieleer	109
3.4.2	Die skeppingsleer	117
3.4.3	Die 'Imago Dei' leer	124
3.4.4	Die leer van die Woord	126
3.5	'n Teologiese fundering vir 'n kommunikasiemodel waar beide woord en beeld in harmonie funksioneer	131
3.6	Konklusie	136

HOOFSTUK VIER:

DIE VISUELE GENERASIE	137
4.1 Inleiding	137
4.2 'n Nuwe geslag – die visuele generasie	139
4.2.1 Generasie X – die eerste visuele geslag	142
4.2.2 Generasie Y – die tweede visuele geslag	145
4.2.3 Generasie Z – die derde visuele geslag	148
4.3 'n Nuwe wêreld – die visuele era	150
4.4 'n Nuwe taal – die visuele kommunikasiemedium	155
4.5 Konklusie	165

HOOFSTUK VYF:

VERSKUIWING IN WÊRELDBEELD	166
5.1 Inleiding	166
5.2 'n Verskuiwing vanaf modernisme na post-modernisme	168
5.2.1 Aanvang van die post-modernistiese bewussyn	170
5.2.2 Drie eras van die menslike bewussyn	171
5.2.3 'n Vergelyking tussen modernisme en post-modernisme	174
5.2.4 'n Verskuiwing in wetenskapsbenadering	178
5.2.5 Visuele metafore vir die verskuiwing vanuit die filmwêreld	180
5.2.6 Vyf visuele metafore vir die verstaan van die huidige konteks	184
5.3 'n Verskuiwing van woord na beeld	195
5.3.1 'n Historiese inbedding vir die verskuiwing van woord na beeld	195
5.3.2 'n Kommunikatiewe eis vir méér as net die woord	198
5.3.3 'n Beeldgedrewe konteks	200
5.3.4 'n Beeldgedrewe roeping vir die kerk	201
5.4 Samevatting	202

HOOFSTUK SES:

PRAKTIES-TEOLOGIESE RIGLYNE VIR VISUELE PREDIKING 204

6.1	Inleiding	204
6.2	'n Prakties-teologiese perspektief op die menslike verbeelding	206
6.3	'n Prakties-teologiese perspektief op die menslike emosie	212
6.4	'n Prakties-teologiese perspektief op die menslike kreatiwiteit	215
6.5	'n Prakties-teologiese perspektief op die visuele narrator	220
6.6	'n Prakties-teologiese perspektief op die transendensie	224
6.7	'n Prakties-teologiese perspektief op betrokkenheid en interaksie	227
6.8	'n Prakties-teologiese perspektief op multi-sensoriese kommunikasie	231
6.9	'n Prakties-teologiese perspektief op visuele uitbeelding	233
6.10	Samevatting	241

HOOFSTUK SEWE:

PRAKTIESE RIGLYNE VIR DIE VISUELE PREDIKING 244

7.1	Inleiding	244
7.2	Definiëring van 'beeld'	247
7.3	Visuele uitbeelding deur middel van grafiese beeld	249
7.3.1	Non-liniêr	251
7.3.2	Beeldgedrewe	252
7.3.3	Eenvoud	253
7.3.4	Stilte	254
7.3.5	Teksverheldering	256
7.3.6	Verweefdheid	256
7.3.7	Kwaliteit	257

7.3.8	Illustrasies	258
7.3.9	Afwisseling	259
7.4	Visuele uitbeelding deur middel van die uitvoerende beeld	259
7.4.1	Uitvoerende visuele metafore	260
7.4.2	Gemeentespanne	261
7.4.3	Selfverduideliking	263
7.4.4	Integriteit	263
7.5	Visuele uitbeelding deur middel van die menslike verbeelding	264
7.5.1	Gebruik van narratiewe	266
7.5.2	Gebruik van metafore	267
7.5.3	Gebruik van rituele	269
7.5.4	Gebruik van die kunste	270
7.6	Visuele uitbeelding deur middel van visuele oordrag	271
7.6.1	Ego van die prediker	271
7.6.2	Egtheid van die prediker	272
7.6.3	Verhouding van die prediker met die gemeente	273
7.6.4	Entoesiasme van die prediker	274
7.6.5	Stem van die prediker	275
7.6.6	Liggaam van die prediker	275
7.6.7	Bevryding van preeknotas	276
7.7	Visuele uitbeelding deur middel van dialoog en deelname	277
7.7.1	Oop-einde-prediking	280
7.7.2	Apologetiese prediking	280
7.7.3	Skrifprediking	281
7.7.4	Genadeprediking	282
7.7.5	Besprekingseredienste	283
7.7.6	Getuienisse	284
7.7.7	‘Twitter-eredienste’	285
7.8	Samevatting	287

HOOFSTUK AGT:

PRAKTIESE ILLUSTRASIES VAN VISUELE PREDIKING	289
8.1 Inleiding	289
8.2 Visuele beeldpreke	290
8.2.1 ‘Paasfees in ’n prentjie’	291
8.2.2 ‘God se skilderdoek’	296
8.3 Visuele uitbeeldingspreke	300
8.3.1 ‘Die gevaarlikste voorwerp in ons huise’	300
8.3.2 ‘Wil jy ’n malvalekker hê?’	308
8.4 Visuele verbeeldingspreke	312
8.4.1 ‘Wat sou jou boodskap aan die wêreld wees?’	313
8.4.2 ‘Die huwelik is nie losdans nie, maar vasdans’	319
8.5 Konklusie	323
BIBLIOGRAFIE	326